

FAIRTRADE – UDRŽITELNÝ OBCHOD

JAK FAIRTRADE NAPLŇUJE CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE OSN

asociace
společenské
odpovědnosti

FAIRTRADE
ČESKO a SLOVENSKO

OBSAH

CÍL 1
OBCHODOVAT UDRŽITELNĚ ZNAMENÁ BOJOVAT S CHUDOUBOU

CÍL 2
PŘEMOCI HLAD UDRŽITELNÝM ZEMĚDĚLSTVÍM

CÍL 3
ZDRAVÍ NENÍ SAMOZŘEJMOSTÍ

CÍL 4
VZDĚLÁNÍ PROLAMUJE ZAČAROVANÝ KRUH

CÍL 5
FAIRTRADE POSILUJE ŽENY

CÍL 8
DŮSTOJNÉ PRACOVNÍ PODMÍNKY PRO VŠECHNY

CÍL 12
NOVÝ PŘÍSTUP KE SPOTŘEBĚ

CÍL 13
LÉPE VYZBROJENI PROTI KLIMATICKÉ ZMĚNĚ

FAIRTRADE MÁ PŘESAH

FAIRTRADE – OD PĚSTITELÉ KE SPOTŘEBITELI

NEZÁVISLÝ SYSTÉM CERTIFIKACE

Více k SDGs na:
www.globalnicile.cz

FAIRTRADE JAKO JEDNA Z CEST K NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Přístup ke vzdělání, k čisté vodě nebo více příležitostí k seberealizaci pro ženy a dívky – to jsou tři ze 17 Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals - SDGs), společného plánu pro lepší svět, ke kterému se zavázaly všechny členské státy OSN v rámci Agendy pro udržitelný rozvoj 2030. Představují cestu k budoucnosti bez chudoby a hladu, k budoucnosti, ve které mají všichni lidé přístup ke kvalitnímu vzdělání a technologiím, k lékařské péči a v níž je chráněno životní prostředí a klima. K naplňování SDGs se přihlásila i Česká republika. Podle aktuálního průzkumu agentury Ipsos pro Asociaci společenské odpovědnosti mají povědomí o Cílech udržitelného rozvoje 3 z 10 Čechů, ČR se zároveň umístila 7. na světě v naplňování SDGs a zařadila se v udržitelnosti mezi světovou špičku. Mezi nejdůležitější cíle řadí lidé u nás Zdraví a kvalitní život (SDG 3), s odstupem pak Pitnou vodu a kanalizaci (SDG 6) a Důstojnou práci a ekonomický růst (SDG 8). Principy udržitelnosti se lidé snaží dodržovat také v různých oblastech svého každodenního života, nejčastěji při nákupu (55 %). A právě v tom jim může být vodítkem Fairtrade.

Spravedlivý obchod a hodnoty, o které usiluje Fairtrade, mají s globálními cíli mnoho průsečíků, jak ostatně dokládá i tento materiál. Prostřednictvím rozvojových a vzdělávacích projektů realizovaných na globálním Jihu a prostřednictvím propagace myšlenky fair trade, advokační činnosti a lobbyingu na globálním Severu přispívá Fairtrade k naplňování všech 17 globálních cílů.

Fairtrade spolupracuje s 1,7 milionu znevýhodněných drobných zemědělců a zaměstnanců plantáží v 75 zemích světa. Budoucnost těchto lidí ohrožuje silné kolísání cen zemědělských komodit na světovém trhu, změna klimatu a odliv mladých lidí z venkova. Fairtrade proto pomáhá pěstitelským družstvům, aby v tomto prostředí lépe obstála, aby fungovala profesionálněji a byla rovnocennými obchodními partnery dalších subjektů v dodavatelském řetězci.

Společně se sítěmi pěstitelů v Asii, Africe a Latinské Americe rozvíjí Fairtrade projekty a programy zaměřené na budování know-how, podporu žen a mladých lidí a posílení práv zaměstnanců.

Fairtrade Česko a Slovensko vytváří síť spolupracujících organizací z oblastí odpovědných obchodních partnerů a osvětových kampaní, jako jsou Fairtradová města a Fairtradové školy. Svými rozmanitými aktivitami působí na českou veřejnost už 15 let. Tento přístup umožňuje, aby se za spravedlivější svět a udržitelný rozvoj svým dílem zasadil skutečně každý. Fairtrade tak může být jednou z cest, která naši společnost, naši zemi, ale i naši planetu přiblíží k naplnění SDGs.

Hana Malíková, ředitelka Fairtrade Česko a Slovensko
Lucie Mádlová, ředitelka Asociace společenské odpovědnosti

OBCHODOVAT UDRŽITELNĚ ZNAMENÁ BOJOVAT S CHUDOBOU

Chudoba je jednou z největších výzev současnosti. V globalizovaném světě se nás všech dotýkají její přímé i nepřímé dopady. Snižování chudoby ve světě je hlavní cíl Fairtrade. Chudoba s sebou nese hlad, nemoci, nedostatek vzdělání apod. a její snižování je nezbytné pro dosahování důstojných životních a pracovních podmínek.

JAK MŮŽE FAIRTRADE PŘÍSPĚT K VYMÝČENÍ CHUDOBY?

Fairtrade je nejpropracovanější celosvětový certifikační systém, který pěstitelům garantuje minimální výkupní ceny a fairtradový příplatek. Dlouhodobě se snaží o to, aby drobní pěstitelé i zaměstnanci dosahovali nezbytného příjmu, který jim a jejich rodinám zajistí důstojné živobytí. Fairtradová minimální cena je stanovena tak, aby pokrývala průměrné náklady na udržitelné pěstování nebo výrobu zboží. K výkupní ceně navíc družstva¹ dostávají také fairtradový příplatek, který je stejně jako minimální cena stanoven ve standardech pro certifikaci. O využití peněz nashromážděných z fairtradových příplatků rozhoduje

demokraticky celé družstvo, tyto prostředky jsou určeny především na rozvojové, sociální, ekologické nebo vzdělávací projekty sloužící celé komunitě.

FAIRTRADE SE ZASAZUJE O:

- Jistý, stabilní a náklady pokrývající příjem pro družstva malých pěstitelů
- Důstojné a životní náklady pokrývající mzdy pro pracující
- Přístup ke zdrojům, jako například vzdělání nebo úvěry
- Na politické úrovni požaduje vytváření závazný rámců, které pomohou dosahovat takové legislativy a dotačních rozhodnutí, které jsou v souladu s cíli udržitelného rozvoje.

10% SVĚTOVÉ POPULACE MUSÍ VYŽÍT S MÉNĚ NEŽ 1,9 USD NA DEN

31 ZEMÍ SVĚTA JE SVĚTOVOU BANKOU KLASIFIKOVÁNO JAKO „NÍZKOPŘÍJMOVÉ ZEMĚ“. V 18 Z NICH FUNGUJÍ CERTIFIKOVANÁ FAIRTRADOVÁ DRUŽSTVA ČI VÝROBCI².

KÁVA JAKO PŘÍKLAD DOBŘE PRAXE OBCHODNÍKŮ

Káva je celosvětově nejobchodovanější fairtradovou komoditou. Káva je také velmi dobrým příkladem toho, jak Fairtrade funguje a jaké má dopady. Na českém trhu je fairtradová káva od roku 2004. Největším obchodníkem s fairtradovou kávou na českém trhu je v tuto chvíli společnost Tchibo Praha, která zde nabízí svoji řadu fairtradové kávy jako svou vlajkovou loď. Fairtrade certifikovaná káva Tchibo Barista je tak k dostání v širokém spektru maloobchodních prodejen i kaváren. Mezi další velké obchodníky s kávou patří také J. J. Darboven, Segafredo Zanetti, Lidl Česká republika, mamacoffee nebo také Benzina a OMV.

Pražírna kávy Fair & Bio je družstevní sociální podnik. V Kostelci nad Labem zaměstnává znevýhodněné lidi a praží fairtradovou bio kávu, a to jak pro kavárny, tak pro firemní a domácí spotřebu. „Podporujeme spravedlivé nastavení obchodu a důstojnou práci, proto máme certifikaci Fairtrade. Záleží nám na naší planetě, proto je drtivá většina našich káv pěstována ekologicky,“

řiká Markéta Vinkelhoferová, předsedkyně představenstva Fair & Bio, a dodává: „Naše káva je ručně balená osobami se zdravotním znevýhodněním, které práce naplňuje. A nám tak dělá radost nejen kvalitní férová káva, ale i samotné prostředí pražírny, kde

s námi od samotného vzniku v roce 2013 spolupracují lidé s mentálním a fyzickým handicapem.“

¹Do Fairtrade jsou zapojena především družstva, která drobným pěstitelům zajišťují odbytnost a možnost vzájemné spolupráce. V určitých případech ale mohou být fairtradovými dodavateli také certifikované firmy - jedná se především o případ čaje či banánů.

²The World Bank, „World Bank Country and Lending Groups-Country Classification“

PREMOČI HLAD UDRŽITELNÝM ZEMĚDĚLSTVÍM

90 % světového zemědělství pokrývají rodinné podniky. Tyto podniky produkují 80 % světové spotřeby potravin. Podle Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) je hospodaření malých pěstitelů neudržitelnější formou zemědělství a boje s hladem ve světě. Vytváří příjem pro pěstitele a zároveň může dlouhodobě zajistit zásobování lidstva potravinami. 72 % světových zemědělců obhospodařuje plochu do 1 hektaru. Zásadní je ale zajistit, aby i tito drobní pěstitelé sami měli dostatek potravy a dostatečný příjem na to, aby mohli dosáhnout na důstojné živobytí.

JAK FAIRTRADE PODPORUJE UDRŽITELNÉ HOSPODAŘENÍ A JISTÝ PŘÍJEM POTRAVY?

Systém Fairtrade posiluje drobné zemědělce, zlepšuje jejich přístup na trh a nechává zaznít jejich hlas. Drobní zemědělci tvoří 89 procent zapojených do systému Fairtrade. Zbýlých 11 procent jsou zaměstnanci plantáží či továren v zemích globálního Jihu. Fairtrade prokazatelně zlepšuje životní standard obou skupin.

Pro drobné pěstitele je minimální fairtradová výkupní cena jakousi záchrannou sítí a chrání je před výkyvy cen na světových trzích. Fairtradový příplatek je potom silným impulzem pro rozvoj pěstitelů – jen v roce 2018 činil celosvětově 29 milionů EUR, které mohli pěstitelé a zaměstnanci investovat do rozvoje svých komunit, infrastruktury, lepšího osiva či přechodu na bio zemědělství.

Kolem jedné třetiny kritérií certifikace Fairtrade se věnuje například ochraně biodiverzity, ochraně vodních zdrojů, zákazu různých pesticidů nebo geneticky modifikovaným osivům. V programech podpory pěstitelů se potom věnuje snižování uhlíkové stopy nebo spotřeby energie. Fairtrade také podporuje bio zemědělství, a to prostřednictvím speciálního příplatku za suroviny v bio kvalitě.

1,66 MILIONU DROBNÝCH PĚSTITELŮ JE ZAPOJENO DO SYSTÉMU FAIRTRADE.

FAIRTRADE SE ZASAZUJE O:

- Vytváření silných organizačních struktur, které pěstitelům usnadňují přístup na trh
- Nastavení stabilních výkupních cen a snižování závislosti na spekulacemi ovlivněných výkyvech tržní ceny
- Podporu zavádění udržitelných a klimatické změně uzpůsobených metod pěstování
- Na politické rovině Fairtrade požaduje podporu drobného zemědělství v zemích globálního Jihu prostřednictvím rozvoje, obchodní a zemědělské politiky na všech úrovních a odklon od průmyslového zemědělství zaměřeného na export, které s sebou nese zásadní narušování hospodaření drobných pěstitelů v zemích globálního Jihu.

ZDRAVÍ NENÍ SAMOZŘEJMOSTÍ

Zdraví je základním předpokladem k tomu, aby mohli lidé žít důstojně a rozvíjet své schopnosti. Vážnější zdravotní problémy lidem často znemožňují, aby se podíleli na sociálním, politickém a ekonomickém životě. Rodiny drobných pěstitelů v zemích globálního Jihu často žijí a pracují v podmínkách, které jsou zdraví škodlivé. Může se jednat o prostředí, ve kterém bydlí, o závadnou znečištěnou vodu, o chemikálie, které využívají v práci, o nedostatek ochranných pomůcek nebo o nedostupnou zdravotní péči. Onemocnění živitele rodiny často existenčně ohrožuje celou rodinu.

CO DĚLÁ FAIRTRADE PRO ZDRAVÍ DROBNÝCH PĚSTITELŮ?

Fairtradové standardy obsahují mnoho různých kritérií, která pomáhají chránit zdraví pěstitelů nebo zaměstnanců. Tato pravidla vycházejí především z mezinárodně platných úmluv o lidských právech či pracovních podmínkách.

Jedním z hlavních prvků podpory zdraví a kvalitního života je osvěta. Pokud lidé vědí, co jejich zdraví podlamuje, mohou přijmout preventivní opatření nebo případně začít s léčbou včas. Velká část podpory zdravotní péče v systému Fairtrade se tak týká informování o zdravotních rizicích a preventivních a ochranných opatřeních. Přímý dopad na zdraví pracujících mají také pravidla Fairtrade, která se týkají ochrany vodních zdrojů a zákazu konkrétních chemikálií, nebo podpora biologického zemědělství.

FAIRTRADE ZAHRAUJE:

- Redukci využívání agrochemie na minimální množství
- Předběžná opatření, školení a přísná pravidla ohledně zacházení s nebezpečnými látkami
- Podmínku využívání ochranných pomůcek, dodržování přestávek v práci, ochrany mateřství
- Naprostý zákaz vykořisťující a zdraví ohrožující dětské práce

VZDĚLÁNÍ PROLAMUJE ZAČAROVANÝ KRUH

Chudoba způsobuje hlad, hlad způsobuje nemoci, nemoci způsobují chudobu. Udržitelný rozvoj je možný jen v případě, že se tento začarovaný kruh podaří prolomit. Klíčem je vzdělání. Vzdělání je lidským právem a dává lidem jakéhokoliv věku, původu a sociální či ekonomické situace možnost svou situaci zlepšit. Každé dítě má právo na školní vzdělání, které mu otevře dveře k osobnímu rozvoji a lepšímu životu.

152 milionů chlapců a dívek mezi pátým a sedmnáctým rokem života je dnes podle odhadů Mezinárodní organizace práce obětmi dětské práce. To znamená, že tyto děti jsou vykořisťovány, místo aby měly šanci na vzdělání.

JAK FAIRTRADE PROSAZUJE PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ?

Vzdělávání je jedním z hlavních pilířů Fairtrade. Pěstitelé v zemích globálního Jihu využívají fairtradový příplatek často právě na provoz škol, vybavení učebními materiály, školní uniformy, nebo dokonce stipendia pro další vzdělávání. Speciální programy také poskytují vzdělávání a různá školení dospělým. Mezi častá témata vzdělávání dospělých patří například zvyšování gramotnosti, počítačové kurzy, ale také kurzy týkající se udržitelného pěstování a reakce na klimatickou změnu. Fairtrade ale vzdělává také v zemích globálního Severu – jednotlivé národní fairtradové organizace pořádají osvětové kampaně pro spotřebitele, vytvářejí informační materiály, zprostředkovávají hlasy lidí z dalekého Jihu. Typickým příkladem takové kampaně může být mezinárodní kampaň Fairtradová města a školy, do které jsou zapojeny tisíce subjektů po celém světě³.

264 MILIONŮ
DĚTÍ A MLADISTVÝCH MEZI
6 A 17 LETY NEMÁ
VE SVĚTĚ PŘÍSTUP KE VZDĚLÁNÍ

FAIRTRADE PODPORUJE:

- Právo na školní vzdělání
- Další vzdělávání v oblasti zvyšování gramotnosti, řízení kvality a obchodu, často zaměřené především na ženy
- Zvyšování povědomí o globálních souvislostech a udržitelnosti mezi spotřebiteli
- Na politické rovině Fairtrade požaduje oficiální podporu vzdělávání pro udržitelný rozvoj na českých školách i mimo ně.

PREVENCE DĚTSKÉ PRÁCE V ZÁPADNÍ AFRICE

V oblastech, kde je dětská práce hodně rozšířená, nestačí pro její eliminaci samotné fairtradové standardy. Na těchto místech je potřeba přijímat komplexnější opatření, a to taková, která zapojují celou komunitu včetně samotných dětí. Jedním z takových systémových opatření pod hlavičkou Fairtrade, je také program "It takes a village to protect a child". Tento program podporuje zavedení kontrolních mechanismů v asi 70 komunitách ve státě Côte d'Ivoire (Pobřeží slonoviny). Po analýze rizik se v těchto komunitách nastaví plány prevence a přijmou se opatření k ochraně dětí. Zároveň probíhají workshopy pro děti i dospělé. Z finančních prostředků tohoto programu jsou také dále podporovány již rozjeté projekty, které místní komunity rozběhly za použití fairtradového příplatku.

„Měli jsme zde starou školu, kterou založili už moji rodiče. Tam se učit nedalo, byla to stará barabizna. Chodí sem mé dvě děti a jsem rád, že družstvo přišlo na pomoc a podílelo se na postavení této nové školy,“ říká ve vesnici Pokou Kouamekro pěstitel kakaava Kouadio Ndri, družstvo SCOOPE-DEF.

³Viz www.fairtradovamesta.cz – Kampaň v ČR koordinuje Fairtrade Česko a Slovensko, do kampaně jsou zapojeny již desítky českých škol a měst.

FAIRTRADE POSILUJE ŽENY

Role žen v zemědělství je obrovská, často odvádějí největší kus práce, ale zároveň nemají taková práva, jako muži. V některých tradičních společnostech dokonce ženy ani nesmějí vlastnit půdu. Běžné je, že nemají přístup k finančním nástrojům, technické podpoře ani informacím. Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) odhaduje, že pokud by byly odstraněny nerovnosti v agrárním sektoru, mohlo by to pomoci snížit počet podvyživených lidí ve světě o 100 až 150 milionů. Jedním z důvodů je, že podle průzkumů ženy využijí až 90 % svého příjmu pro výživu rodiny a vzdělání pro děti, oproti tomu muži na tento účel dají v průměru jen 30 %.

CO PODNIKÁ FAIRTRADE PRO PODPORU ROVNOSTI?

Fairtrade se snaží posílit pozici žen v zemích globálního Jihu, udělat z nich aktivní hybatelky pracovního i rodinného života v jejich komunitách a nabourávat zažitá klišé o rozdělení rolí mezi muži a ženami. To vše by se dalo shrnout slovem „empowerment“ (zmocňování). Systém Fairtrade například zaručuje, že těhotné ženy nemohou být vyhozeny z práce, snaží se o to, aby ženy měly rovný hlas při jednání rozhodujících orgánů družstev či plantáží. Ženy se často profilují v oblasti dalšího vzdělávání pěstitelů a získávají tak i příležitost vstupovat do vedoucích rolí. Standardy Fairtrade také jasně požadují, aby měla pěstitelská družstva strategii na zlepšování postavení znevýhodněných skupin komunity, což často bývají právě i ženy.

FAIRTRADE ZAHRAJUJE:

- Větší zapojování žen do reprezentace certifikovaných družstev
- Posilování kapacit žen pro vedoucí role v družstvech
- Rovnost příležitostí pro muže a ženy prostřednictvím standardu pro nájemnou práci
- Osvětu o a ochranu před specifickým násilím na ženách
- Na politické rovině Fairtrade požaduje zohledňování práv žen a posilování jejich postavení v národních i evropských politikách (především rozvojová, obchodní a zahraniční politika).

**60-80 % VŠECH
POTRAVIN NA SVĚTĚ
JE VYPRODUKOVÁNO ŽENAMI⁴**

INDIE – FAIRTRADOVÉ DRUŽSTVO MASS

Při návštěvě fairtradového družstva Manarcadu Social Services (MASS) v jihoidickém státě Kerala jsme potkali paní Sindhu. Ta pěstuje spolu s manželem pepř a některé další druhy koření, které se dále prodává s certifikační známkou FAIRTRADE.

Kromě toho se ale paní Sindhu zapojila do vzdělávacího programu fairtradového družstva MASS zaměřeného na rozvoj podnikatelských dovedností žen. Díky tomu dnes provozuje také malou rodinnou pekárnu, v níž připravuje zejména sladké pečivo z rýžové mouky, které se prodává v lokálních pekárnách.

Sama paní Sindhu říká, že moc žen podnikatelek v okolí nezná. S manželem mají čtyři děti a i díky Fairtrade již nejsou závislé pouze na jednom zdroji obživy.

⁴Women and Rural Employment, Policy Brief 5, FAO, 2009

DŮSTOJNÉ PRACOVNÍ PODMÍNKY PRO VŠECHNY

Zemědělství je nosný pilíř světové ekonomiky. Přes jednu miliardu lidí pracuje v tomto odvětví. Přesto se mnoho z nich nemůže zemědělstvím užít, a tak to často vzdají a odcházejí do velkých měst. Tam bohužel jen málokdy narazí na důstojné zaměstnání a živobytí. Udržitelného růstu ekonomiky můžeme dosáhnout jen za předpokladu, že se podaří poskytnout zemědělcům i zaměstnancům solidní základ pro jejich život. Především tedy jde o důstojné pracovní podmínky, bezpečnost na pracovišti, odpovídající mzdy a výkupní ceny.

JAK FAIRTRADE PODPORUJE DŮSTOJNOU PRÁCI PRO VŠECHNY?

Fairtradové standardy jsou založeny na úmluvách Mezinárodní organizace práce (ILO). Konkrétně potom Fairtrade skrze svoji Strategii pro práva pracujících a Standard pro nájemní práci umožňuje pracujícím, aby se sdružovali a vyjednávali si společně lepší pracovní a mzdové podmínky. Mimo to také Fairtrade pracuje přímo s majiteli plantáží a s družstvy malých pěstitelů, aby společně předcházeli riziku dětské a nucené práce.

FAIRTRADE NABÍZÍ LEPŠÍ PRACOVNÍ PODMÍNKY:

- 100 % pracujících na certifikovaných banánových plantážích má pracovní smlouvy na dobu neurčitou (u necertifikovaných plantáží je to pouze 16 %)⁵.
- Fairtrade podporuje pracující ve vyjednávání lepších podmínek, a to ve spolupráci s odbory a pracovněprávními organizacemi.
- Fairtrade zajišťuje minimální výkupní cenu komodit, která funguje jako záchranná síť a zlepšuje pracovní podmínky pro pěstitele.
- Na politické rovině Fairtrade požaduje, aby Evropská unie prosadila závazné mezinárodní kroky k ochraně pracujících v globálních dodavatelských řetězcích, především musí chránit děti, ženy a zranitelné skupiny pracujících včetně sezonních a migrujících pracovníků.

**80 % SVĚTOVĚ
SPOTŘEBOVANÝCH POTRAVIN
POCHÁZÍ OD RODINNÝCH
PODNIKŮ A DROBNÝCH PĚSTITELŮ**

BANÁNY

Práce v balírně je namáhavá a pracuje se s chemikáliemi. Ve fairtradovém družstvu Coobana dostávají zaměstnanci a zaměstnankyně pravidelně ochranné pomůcky při nebezpečné práci. Společně hájí své zájmy díky fungujícím odborům. Družstvo přijalo řadu opatření, díky kterým snižuje množství pesticidů při produkci a ty nejnebezpečnější nepoužívá vůbec. Všichni členové a členky družstva mají rovnocenné hlasy a organizace funguje demokraticky, společně rozhodují o využívání fairtradového příplatku. Coobana za své banány dostává spravedlivě zaplacenou, a navíc za každou prodanou krabici banánů 1 USD fairtradového příplatku. Ročně prodají 900 000 krabic.

⁵Evaluace dopadu Fairtrade na pěstitele a zaměstnance v banánovém sektoru, severní Kolumbie, CODER, Nizozemsko, 2/2014

NOVÝ PŘÍSTUP KE SPOTŘEBĚ

Obyvatelé světa spotřebují více surovin, než naše Země může dlouhodobě vyprodukovat. Posun k dlouhodobě udržitelnému životnímu stylu a spotřebě je nezbytný. Aby k tomu mohlo dojít, musíme se ale zaměřit na změny nejen ve spotřebních zvyklostech, ale také přenastavit způsob zemědělství a výroby zboží.

JAK PODPORUJE FAIRTRADE UDRŽITELNOST VÝROBY A SPOTŘEBY?

Známka FAIRTRADE označuje výrobky, při jejichž produkci byla dodržena sociální, ekologická a ekonomická kritéria. Fairtrade je komplexní systém na udržitelné zlepšování životních podmínek pracujících v zemích globálního Jihu. Pod hlavičkou Fairtrade se po celém světě spojují tisíce měst a škol a miliony spotřebitelů, aby společným rozhodnutím pro nákup udržitelnějších výrobků přispěli k celosvětové změně. Fairtrade se navíc snaží přispívat k udržitelné spotřebě i v zemích globálního Jihu.

Standards Fairtrade přirozeně zajišťují, že pěstitelská družstva i plantáže přecházejí na udržitelnější způsoby pěstování, často dokonce zavádějí i certifikaci BIO. K udržitelnějšímu hospodaření přispívají také různé vzdělávací aktivity, které jsou často hrazené i z fairtrádového příplatku.

**POTRAVINOVÝ SEKTOR
SPOTŘEBOVÁVÁ CGA 30 %
SVĚTOVÉ SPOTŘEBY ENERGIE**

**3,1 ZEMĚ BYCHOM POTŘEBOVALI
K TOMU, ABY MOHLI VŠICHNI LIDÉ
NA SVĚTĚ ŽÍT TAK, JAK DNES ŽIJÍ
ZÁPADOEVROPAŇE⁶.**

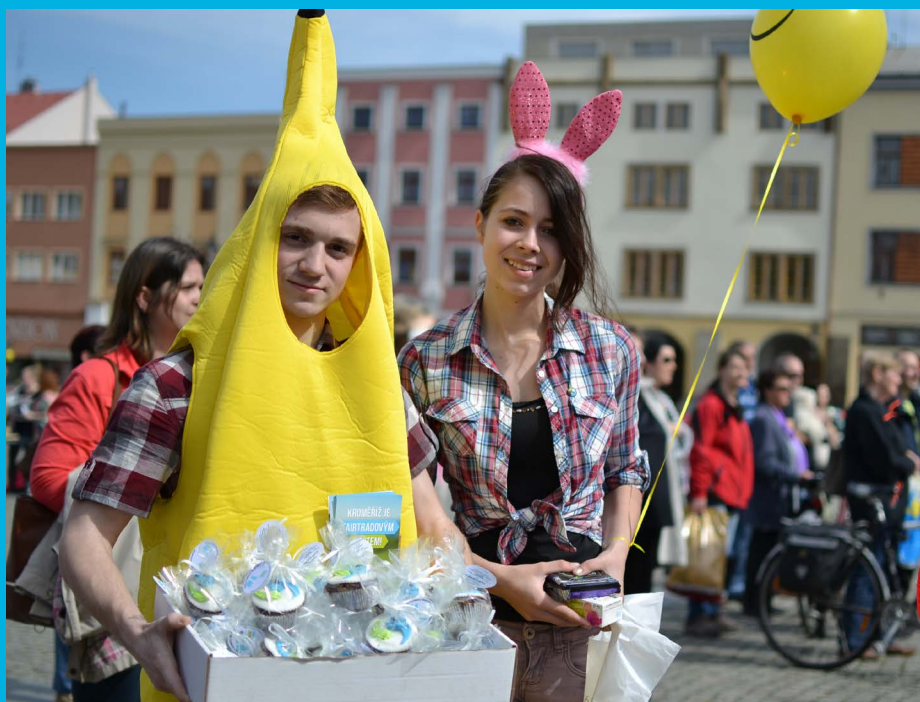
FAIRTRADE PODPORUJE:

- Spotřebitele k tomu, aby činili dlouhodobě udržitelná nákupní rozhodnutí.
- Rozvoj nových trhů s udržitelnými a eticky vyráběnými výrobky v samotných zemích globálního Jihu
- Veřejné zakázky a nakupování, které zohledňují etické principy a dlouhodobou udržitelnost výroby.
- Na politické rovině Fairtrade požaduje podporu drobných pěstitelů a dalších forem udržitelného a ekologicky příznivého zemědělství v zemích globálního Jihu prostřednictvím udržitelnější evropské zemědělské politiky a také podporu takového zemědělství v rámci politiky daňové.

FAIRTRADOVÁ MĚSTA

V Česku odstartovala kampaň Fairtradová města a školy v roce 2011, v roce 2019 máme 12 fairtrádových měst a přes 40 škol, které již mají titul nebo jsou v procesu jeho získání. Celosvětově je do kampaně zapojeno přes 2000 měst včetně světových metropolí, jako je Londýn, Madrid, Amsterdam, Stockholm a další. Součástí kampaně je také podpora udržitelného veřejného zadávání a nakupování a kampaň souvisí přímo také s cílem č. 11 – Udržitelná města a obce.

Například v Kroměříži na podpoře Fairtrade spolupracují lidé z radnice se Střední školou hotelovou a služeb Kroměříž. Pro zvýšení povědomí o tématu pořádají Kroměřížské fairtrádové dny. Studenti školy upekli cupcakes s logem Fairtrade, na jejichž výrobu byly použity fairtrádové suroviny (cukr, kakao a čokoláda), které jim Město Kroměříž v rámci podpory Fairtrade zaplatilo z rozpočtu města. Část cupcakes dostávali v zapojených restauracích a kavárnách zákazníci zdarma k objednávce fairtrádové kávy a část jich studenti rozdávali přímo v centru města. Upozorňovali na prodejní

místa a rozdávali informační leták města s informacemi o podpoře Fairtrade a mapou provozoven, které ve městě nabízejí fairtrádové produkty.

LÉPE VYZBROJENÍ PROTI KLIMATICKÉ ZMĚNĚ

Klimatická změna patří k největším výzvám naší doby. Již dnes existenčně ohrožuje mnoho lidí – mezi nimi také pěstitele zapojené do Fairtrade a jejich rodiny. Průvodních jevů změny klimatu je mnoho – tornáda, období velkého sucha, silnější dešťové srážky a záplavy nebo rozšiřování škůdců a nemocí rostlin. Neúroda může mít obrovský dopad, a to nejen na samotné pěstitele.

JAK PŘÍSPÍVÁ FAIRTRADE K BOJI S KLIMATICKOU ZMĚNOU?

Fairtrade přináší nástroje, které jednak pomáhají pěstitelům lépe se vypořádat s měnícím se klimatem, zároveň ale také snižovat vlastní dopad na klima. Standardy Fairtrade vyžadují snižování spotřeby energie a dalších faktorů způsobujících emise skleníkových plynů, kontrolují kvalitu půdy a vodních zdrojů a chrání biodiverzitu. Dlouhý seznam zakázaných pesticidů a školení pro pěstitele přispívají k tomu, že se v certifikovaných družstvech používá stále méně agrochemie. Například u fairtradové kávy pochází asi 57 % produkce od BIO certifikovaných pěstitelů, u banánů je to dokonce 62 %.

Pěstitelům pomáhá také sdružování ve fairtradových družstvech. Společně se následkům klimatické změny čelí lépe, ať už se jedná o výkyvy počasí, nebo například o v Latinské Americe se rozšiřující tzv. kávovou rez.

ZHRUBA 38 % VÝROBKŮ Z FAIRTRADOVÉ BAVLNY MÁ TAKÉ BIO CERTIFIKACI⁷.

FAIRTRADE NABÍZÍ:

- Školení pro pěstitele a vytváření strategií k vypořádávání se s klimatickou změnou
- Spolupráci a vlastní kapacitu pro boj s důsledky klimatické změny
- Vytváření a prosazování kritérií v oblasti ekologické šetrnosti a udržitelnosti
- Přístup k finančním zdrojům pro prosazování opatření ke zmírnování následků klimatické změny
- Na politické rovině Fairtrade požaduje, aby rozvinuté státy a velké společnosti finančně přispívaly k proměně světového zemědělství v zájmu dlouhodobé udržitelnosti.

KLIMATICKÁ ZMĚNA

Jak je možné snižovat dopady klimatické změny na drobné pěstitele? Například v bolivíjském družstvu pěstitelů kávy Kooperativa Agricola Villa Oriente se rozběhl projekt, který pomáhá bojovat s kávovou rzí. Tato nemoc je jedním z typických průvodních jevů změny klimatu. Pěstitelé z družstva dostali 300 tisíc sazenic kávovníku, který je odolný proti kávové rzi, a založili si vlastní pěstitelskou školkou. Navíc je součástí programu také vzdělávání pěstitelů o udržitelném zemědělství a o takových postupech, které jsou zásadní pro dlouhodobě udržitelné pěstování.

Oblasti snižování důsledků klimatické změny se ale věnují i mnohé velké firmy zapojené do Fairtrade. Jedním z příkladů může být značka zmrzlin Ben & Jerry's společnosti Unilever. Tato světoznámá značka zmrzlin se od svého vzniku zaměřovala na udržitelnost a kvalitu výroby, a to i v relativně složitých podmínkách zmrzlinářského průmyslu. Výrobky Ben & Jerry's mají certifikaci Fairtrade, firma má své vlastní ekologické projekty na snižování uhlíkové stopy a dopadů na životní prostředí a novinkou v sortimentu jsou také veganské "non-dairy" produkty.

⁷Výrobky prodané na českém trhu v roce 2018.

FAIRTRADE MÁ PŘESAĤ

V brožurě jsme se věnovali především osmi Cílům udržitelného rozvoje, které přímo souvisí se systémem Fairtrade. Všechny 17 globálních cílů je ale úzce propojených a navzájem se ovlivňují. I pro Fairtrade jsou tak relevantní také další cíle, což ukazují následující příklady.

Pitné vodě se věnuje například projekt fairtradových pěstitelů růží v severní Tanzanii. Při pěstování květin v subsaharské Africe je jedním z hlavních problémů špatné hospodaření s vodou a její znečišťování. Zde ale mají čističku a z fairtradového příplatku také zafinancovali hygienické zázemí pro místní pracující.

Nahrazování kerosinu či palivového dřeva čistějšími zdroji energie se věnují například fairtradoví pěstitelé ve venkovských oblastech Indie. Pro získávání energie využívají odpadní produkty ze zemědělství, například kravský trus. Použitím bioplynu pro vaření v domácnostech zde ušetří několik tun CO₂ ročně.

Fairtradoví pěstitelé čaje v jižním Malawi investovali část fairtradového příplatku do stavby cest a mostů a také k nákupu nákladních vozů, aby zlepšili přístup místních lidí do města a také na místní trh.

Propast mezi rozvinutými a tzv. rozvojovými zeměmi je stále obrovská. Posláním Fairtrade Česko Slovensko i celého mezinárodního systému Fairtrade je tuto propast zmenšovat. Vycházíme z myšlenky „trade not aid“ a snažíme se, aby mezinárodní obchod přispěl ke zlepšení životní situace lidí v zemích globálního Jihu.

FAIRTRADE OD PĚSTITELE KE SPOTŘEBITELI

Od kávy, kakaa nebo banánů přes ovocné džusy, čaj, rýži a cukr až po textil, řezané květiny nebo kosmetiku – u všech těchto a mnohých dalších výrobků Fairtrade zlepšuje situaci pro jejich pěstitele či výrobce v zemích globálního Jihu. V dnešní době, tj. zhruba 15 let po tom, co se na českém trhu začala prodávat první fairtradová káva, je už velmi jednoduché si fairtradové produkty koupit. Výrobky s certifikační známkou FAIRTRADE nalezneme téměř v každém supermarketu, fairtradovou kávu si můžeme dát v mnohých kavárnách a i některé firmy či veřejné instituce aktivně podporují Fairtrade.

FAIRTRADE PŘINÁŠÍ PŘEDEVŠÍM:

- Lepší životní a pracovní podmínky pro pěstitele a zaměstnance v zemích globálního Jihu, vzdělání pro jejich děti, dlouhodobou udržitelnost jejich produkce
- Jistotu pro spotřebitele, že při nákupu fairtradového výrobku nekupují také dětskou práci, otřesné pracovní podmínky či ničení životního prostředí.
- Možnost pro firmy a obchodníky, aby vyjádřili svůj závazek k dlouhodobé udržitelnosti, boji s chudobou ve světě a důstojným životním a pracovním podmínkám lidí, kteří pro nás pěstují či vyrábí zboží v zemích Afriky, Asie a Latinské Ameriky.

FAIRTRADE – PŘÍLEŽITOST PRO BYZNYS I VEŘEJNOU SPRÁVU

Jak dokládá celá tato brožura, Fairtrade je efektivním nástrojem podpory dlouhodobé udržitelnosti a lidských a pracovních práv, především v zemích globálního Jihu. Proto se do Fairtrade zapojuje stále více obchodníků i veřejných institucí. A jak konkrétně je tedy možné být trochu více „fér“?

- Zařadit fairtradové výrobky do sortimentu a komunikovat Fairtrade v POS/POP materiálech
- Uspořádat ve firmě či na úřadě besedu o Fairtrade a globální udržitelnosti pro zaměstnance
- Začít používat fairtradové výrobky pro svoji vlastní spotřebu v kancelářích či na pořádaných akcích

NEZÁVISLÝ SYSTÉM CERTIFIKACE

Aby byla zajištěna transparentnost a důvěryhodnost systému Fairtrade, je dodavatelský řetězec výrobků Fairtrade důsledně kontrolován. Pro výrobu nebo zpracování fairtradových výrobků, jakož i pro obchod s fairtradovými surovinami je nutná certifikace Fairtrade, kterou zajišťuje nezávislá společnost FLOCERT se sídlem v Německu. Pro certifikaci Fairtrade má FLOCERT akreditaci podle mezinárodní kvalitativní normy pro certifikační autority ISO-17065. Sám FLOCERT je jednou za rok kontrolován německou akreditační a zkušební organizací DAkkS. Tím je zaručena maximální transparentnost a nezávislost celého certifikačního procesu.

KDO POTŘEBUJE CERTIFIKACI FAIRTRADE?

Certifikaci Fairtrade potřebují všechny společnosti, které se podílejí na výrobě či zpracování fairtradového výrobku a nějakou formou ho mění (včetně vnějšího obalu). Certifikaci potřebují také všechny společnosti, které obchodují s fairtradovými surovinami. Typicky jsou to tedy pěstitelská družstva, vývozci / dovozci, zpracovatelské a balírenské závody.

Certifikaci Fairtrade nepotřebují ty společnosti, které nakupují či prodávají fairtradové výrobky již zabalené pro konečného spotřebitele.

JAK CERTIFIKACE PROBÍHÁ?

Ve světě pracuje více než 100 proškolených auditorů a auditerek, kteří mají na starosti provádění kontrol u jednotlivých smluvních partnerů systému Fairtrade. Všechny tyto audity probíhají podle stejného, pevně daného procesu, zároveň je vždy nezbytné zohledňovat také místní specifika. I proto auditori FLOCERT žijí v konkrétních zemích a regionech, ve kterých probíhají kontroly partnerů. Znají místní zvyklosti, regionální poměry, zákonné podmínky a také mluví místním jazykem. Tito auditori se tedy velmi dobře orientují v situaci na místě, dokážou dobře odhadovat problematická místa a také je správně identifikovat.

CERTIFIKAČNÍ ZNÁMKA FAIRTRADE

Známka FAIRTRADE® označuje zboží, které bylo vyrobeno v souladu se standardy Fairtrade International (www.fairtrade.net). Známka má několik variant. U klasické známky s černým pozadím všechny suroviny, které jsou dostupné jako fairtradové, pochází od certifikovaných výrobců. Existují i speciální známky s bílým pozadím, které jsou určeny pro jednotlivé přísady složených produktů, například jen pro kakao obsažené v čokoládě.

**CERTIFIKAČNÍ ZNÁMKU
FAIRTRADE ZNÁ V ČESKU
59 % SPOTŘEBITELŮ⁸.**

⁸Výsledek výzkumu realizovaného v roce 2019 agenturou Median pro Fairtrade Česko a Slovensko. Otázka zkoumala podpořenou znalost certifikační známky.

FAIRTRADE
ČESKO a SLOVENSKO

**asociace
společenské
odpovědnosti**

Tento materiál vydala organizace Fairtrade Česko a Slovensko, z. s., ve spolupráci s Asociací společenské odpovědnosti, o. p. s., v roce 2019. Je adaptací brožury vydané organizací TransFair e.V.

Redakce: Tomáš Bílý
Grafické úpravy: Benny Water
Tisk: Jan Kropáček
Vytlačeno na FSC papíře.

Fairtrade Česko a Slovensko, z. s.
Botičská 4/1936
128 00 Praha 2
Česká republika
info@fairtrade-cesko.cz
www.fairtrade-cesko.cz

Asociace společenské odpovědnosti, o.p.s.
Drtinova 557/10
150 00 Praha 5
info@a-csr.cz
www.spolecenskaodpovednost.cz
www.globalnicile.cz